

MŁODZIEŻ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SPOŁECZNA W POLSCE

Raport krajowy

Funded by
the European Union

Zawartość

1. Opis ekosystemu	03
2. Młodzież i jej chęć zaangażowania się w PS	06
3. Wnioski wyciągnięte z istniejących PS	08
4. Wnioski	10

1. OPIS EKOSYSTEMU

Zaangażowanie młodzieży w przedsiębiorczość społeczną (PS) jest strategią, która może pomóc w rozwiązaniu wielu wyzwań w społeczeństwie, ale co ważniejsze - wyposażać ich w niezbędne umiejętności i nastawienie do rynku pracy lub własnej przygody z SE, aby pozostać odpornym w obliczu ciągle zmieniającego się świata. Niniejszy raport został napisany w ramach projektu "Socially Agile" i zostanie połączony z ustaleniami z innych krajów w międzynarodowym raporcie "Innowacyjne podejścia do wspierania przedsiębiorczości społecznej przy użyciu metodologii zwinnej", aby następnie stworzyć nowatorski kurs online. Wykorzystane dane zostały zebrane poprzez analizę źródeł wtórnych, ankietę internetową z 75 młodymi ludźmi oraz ankietę internetową z 11 przedsiębiorcami społecznymi z Polski w marcu 2023 r..

Młodzi ludzie w Polsce - podobnie jak ich koledzy w innych krajach UE - wierzą, że ich działania czynią świat lepszym miejscem do życia. Są świadomi zmian klimatycznych, sprzeciwiają się istnieniu ubóstwa i nierówności oraz angażują się w walkę z dyskryminacją. Chcą lepszej przyszłości. Dlatego idee ekonomii społecznej, oscylujące między gospodarką rynkową a zaspokajaniem potrzeb społecznych, zdecydowanie leżą w kręgu ich zainteresowań.

Do niedawna ekonomia społeczna kojarzyła się przede wszystkim z systemem pomocy społecznej i aktywizacją osób z marginesu społecznego, dlatego zainteresowanie polskiej młodzieży tym sektorem było niewielkie. Okazało się jednak, że podmioty ekonomii społecznej mogą być szansą dla młodych ludzi na zdobycie doświadczenia zawodowego, a takie staże mogą zwiększyć ich szanse na rynku pracy..

Dotychczas sfera ekonomii społecznej w Polsce nie była kompleksowo uregulowana w przepisach prawa. Zmieniła to opublikowana 29 sierpnia 2022 r. "Ustawa o ekonomii społecznej". Porządkuje ona dotychczasowe rozwiązania dotyczące przedsiębiorstw społecznych i podkreśla ich rolę w rozwoju lokalnego rynku pracy. Przepisy powstały we współpracy rządu z przedstawicielami sektora ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych, samorządów, świata nauki i sektora finansowego. Ustawa określa m.in.: (1) zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz nadzoru nad nim, (2) instrumenty wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych, (3) zasady i formy wspierania rozwoju ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej.

"Ważne jest, aby przedsiębiorstwo społeczne odpowiadało na potrzeby lokalnych społeczności i osób marginalizowanych, umiejętnie wykorzystując ich talenty i umiejętności" - mówi Anita Czerwińska, pełnomocnik rządu ds. ekonomii społecznej, wiceminister rodziny i polityki społecznej. Dzięki ustawie osoby zagrożone wykluczeniem otrzymają optymalne warunki zatrudnienia i reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych. Osoby te nie tylko zyskają pracę, ale także zostaną włączone w procesy decyzyjne zachodzące w przedsiębiorstwie społecznym.

Ustawa przewiduje formy wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych. Najważniejszą z nich jest możliwość uzyskania dofinansowania: z Funduszu Pracy oraz ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ponadto przedsiębiorstwa społeczne będą mogły liczyć na zwolnienia z podatku CIT w zakresie działań związanych z reintegracją społeczną i zawodową swoich pracowników.

W 2019 r. w Polsce działało 29 535 przedsiębiorstw społecznych, z czego większość stanowiły organizacje pozarządowe i fundacje. Na koniec sierpnia 2022 r. 2 026 zarejestrowanych przedsiębiorstw społecznych uzyskało ten status w ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Są to przede wszystkim spółdzielnie socjalne (701), fundacje, stowarzyszenia i spółki non-profit.

Najnowszy raport dotyczący przedsiębiorczości młodzieży został opublikowany w 2022 roku. Badanie zostało przeprowadzone w formie wywiadu kwestionariuszowego z pytaniami zamkniętymi, przeprowadzonego metodą CAWI (wspomagany komputerowo wywiad internetowy) na ogólnopolskim panelu badawczym Ariadna od 9 do 31 marca 2022 roku. Chociaż dotyczy ono przedsiębiorczości w ogóle i nie koncentruje się na przedsiębiorczości społecznej młodzieży, zapewnia cenny wgląd w postawy przedsiębiorcze młodzieży, w szczególności w postrzegane bariery dla przedsiębiorczości, a także sposoby gromadzenia informacji o tym, jak postępować, co jest szczególnie ważne w przypadku projektów takich jak "Social Agile".

¹https://rozwijamy.edu.pl/images/raporty/Raport_2022_Przedsiębiorczosc_ludzi_mlodych.pdf

Choć przedsiębiorczość społeczna nie ma się w Polsce najlepiej, są inicjatywy, o których warto wspomnieć. Jedną z nich jest podręcznik dla szkół podstawowych dotyczący wdrażania przedsiębiorczości społecznej - "Community Startups". Został on opracowany z myślą o młodych uczniach, którzy chcą działać lokalnie. Jest to zatem świetne narzędzie, które przybliży uczniom zagadnienia z zakresu ekonomii społecznej związane z wykluczeniem społecznym, zaangażowaniem i odpowiedzialnością społeczną, trzecim sektorem czy współpracą w społeczności lokalnej. W podręczniku znajdują się informacje o tym, czym jest społeczność lokalna, jak zostać wolontariuszem, jak rozkręcić pomysł i zostać członkiem spółdzielni uczniowskiej.

Liczba przedsiębiorstw społecznych w Polsce rośnie. Liczba wszystkich typów przedsiębiorstw społecznych rośnie w ostatnich latach, podobnie jak liczba zatrudnionych osób, jednak przedsiębiorstwa społeczne nadal stanowią niewielką część zarówno polskiej gospodarki, jak i ogólnego sposobu myślenia o przedsiębiorczości.

http://wielkopolskaes.pl/images/Patryk/Spolecznicy_na_start.pdf

2. MŁODZIEŻ I ICH GOTOWOŚĆ DO ZAANGAŻOWANIA SIĘ W PS

Ekonomia społeczna to działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, prowadzona w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności odpłatnej. Zapytaliśmy 75 respondentów o ich wiedzę, doświadczenie i stosunek do przedsiębiorczości społecznej. Ponad 90% respondentów było w wieku 18-25 lat, zdecydowana większość z nich mieszkała w miastach (ponad 70%). Ponad 65% respondentów było studentami instytucji szkolnictwa wyższego.

Ponad 45% respondentów nigdy nie słyszało o koncepcji przedsiębiorczości społecznej, a 40% słyszało tę nazwę, ale nie bardzo wie, co ona oznacza. Tylko 13% respondentów dobrze wiedziało, czym jest przedsiębiorczość społeczna i taki sam odsetek respondentów uważał, że jest zaangażowany w działania związane z przedsiębiorczością społeczną. Nasuwa się refleksja, że przedsiębiorczość społeczna jest ledwo obecna w świadomości młodzieży, co niewątpliwie stanowi barierę dla rozwoju społecznego młodego pokolenia.

Z drugiej strony deklaracje dotyczące pozostawienia trwałego śladu w budowaniu relacji społecznych są wysokie. Może to oznaczać, że wartości związane ze zrównoważonym rozwojem są dostrzegane i cenione. Trzy główne motywacje do rozważenia zaangażowania się w przedsiębiorczość społeczną to: (1) chęć lub ambicja pozostawienia trwałego wpływu w społeczeństwie, (2) empatia, troska o społeczność lub inne cechy osobiste oraz (3) chęć zarabiania na życie w bardziej zrównoważony sposób

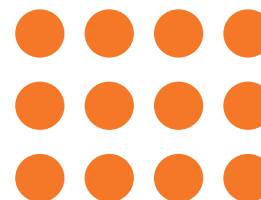
Ponad 50% respondentów wskazało, że aby rozpocząć działalność w zakresie przedsiębiorczości społecznej, potrzebowaliby wiedzy i / lub szkolenia na temat koncepcji przedsiębiorczości społecznej. Ponad 30% przyznało, że brakuje im szkolenia w zakresie umiejętności zarządzania przedsiębiorstwem i dostępu do zasobów (finansowych, ludzkich itp.). Pokazuje to, że oczekiwane przez studentów wsparcie w sferze aktywnego zaangażowania w przedsiębiorczość społeczną dotyczy podstawowej wiedzy na temat funkcjonowania sektora oraz szkoleń z zakresu umiejętności zarządzania biznesem, co może wskazywać na deficyt takiej wiedzy na studiach ekonomicznych i nie jest bezpośrednio związane z przedsiębiorczością społeczną.

60% respondentów przyznało, że są teraz bardziej świadomi istniejących wyzwań w społeczeństwie (ale nie podjęli działań w celu ich rozwiązania), a prawie 25%, że są teraz bardziej świadomi mojej indywidualnej odpowiedzialności wobec społeczeństwa (ale nie podjęli działań w celu jej wykonania). Może to oznaczać, że świadomość wzrosła z powodu poważnych zakłóceń w naszym życiu (COVID-19, wojna na Ukrainie), ale nadal nie idą za tym działania. Jest to bardzo interesująca obserwacja, pozwalająca nam dowiedzieć się, jakie są luki i gdzie należy poświęcić więcej uwagi.

Znajomość metodologii Agile, która daje impulsy do kreatywności i adaptacyjnego planowania, jest nieznaną 90% respondentów.

Deklarowana gotowość do poświęcania czasu na naukę nowych rzeczy w celu rozwoju zawodowego wynosi 1-2 godziny tygodniowo dla ponad 35% respondentów i 2-4 godziny tygodniowo dla kolejnych 35% respondentów. Jest to zgodne ze zidentyfikowanymi lukami w wiedzy na temat uczenia się i zdobywania konkretnych umiejętności oraz innowacyjnego podejścia, w tym postaw przedsiębiorczych.

Ogólnie rzecz biorąc, wiedza na temat przedsiębiorczości społecznej wśród młodzieży jest raczej niewielka. Nie zdobyli jej w życiu społecznym, rówieśniczym w szkole czy na uniwersytecie ani w organizacjach pozarządowych, takich jak harcerstwo.

3. WNIOSKI Z ISTNIEJĄCEJ STRONY PS

Zestaw wywiadów z przedstawicielami polskich przedsiębiorstw społecznych został przeprowadzony w marcu 2023 roku. Firmy, które wzięły udział w naszym badaniu, choć zajmowały się różnorodną działalnością, łączyły bardzo podobne problemy, z którymi borykały się w procesie wchodzenia w przedsiębiorczość społeczną. Rozmówcy reprezentowali działalność od „Sali Zabaw Mini Świat” w Sopocie oferującej sale zabaw, organizację urodzin, opiekę dzienną dla dzieci, warsztaty dla rodziców i dzieci, po pracownię ceramiczną z kawiarnią dla osób z niepełnosprawnościami.

Dla prawie wszystkich ankietowanych przedsiębiorców empatia, troska o społeczność lub inne cechy osobiste, a także chęć lub ambicja pozostawienia trwałego wpływu lub rozwiązania wyzwania w społeczeństwie, były głównymi powodami podjęcia przedsiębiorczości społecznej. Należy zauważyć, że motywacje do działania w obszarze przedsiębiorczości społecznej ewoluują wraz z upływem czasu. Podczas gdy empatia jest podstawowym motywem dla przedsiębiorców, wraz z latami prowadzenia firmy pojawia się bardziej dojrzałe spektrum mobilizacji. Jest nim dążenie do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju i jednocześnie społecznie odpowiedzialnej gospodarki.

Ścieżka prowadząca do obecności w sektorze ekonomii społecznej była zróżnicowana - firmy działające krócej kładą nacisk na model analizy rynku, a firmy z dłuższym stażem na własne doświadczenia egzystencjalne, które zachęciły je do rozwiązywania problemów w skali społeczno-gospodarczej.

Wielu przedstawicieli PS nie było w stanie wskazać, w jaki sposób wybrali swój model biznesowy. Inni wspomnieli o networkingu i rozmowach z ekspertami w tej dziedzinie i/lub innymi przedsiębiorcami społecznymi, a także metody ideacji, metodologii projektowania i franchising. Większość przedsiębiorców polegała na publicznych doradcach.

Efektów innowacyjności upatrywano w dość ogólnikowo sformułowanej burzy mózgów, którą można było uzupełnić powszechnie deklarowaną analizą rynku. Partnerstwo i praca zespołowa były głównymi motorami sukcesu firmy.

Wśród cech, które są najważniejsze w tej działalności, wyróżniają się następujące: 1) nawiązywanie relacji społecznych z ludźmi i instytucjami publicznymi w szybko zmieniających się warunkach gospodarczych, w których konkurencja wolnorynkowa jest wyzwaniem oraz 2) w tej sytuacji najważniejsze jest oparcie się na kapitale relacyjnym. Warto zauważyć, że COVID i wojna na Ukrainie utrudniły prowadzenie działalności gospodarczej, ale obecność Ukraińców na polskim rynku pracy była czynnikiem sprzyjającym przetrwaniu w tych problematycznych warunkach.

4. WNIOSKI

Ekonomia społeczna to działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych. Młodzież w Polsce jest zainteresowana przedsiębiorczością społeczną w celu przeciwdziałania zmianom klimatycznym, ubóstwu, nierównościom i dyskryminacji oraz tworzeniu lepszej przyszłości. Choć ilość przedsiębiorstw społecznych (ogólnie) wzrasta, nadal stanowią one niewielką część polskiej gospodarki. Niewiele wiadomo o przedsiębiorstwach społecznych zakładanych i prowadzonych przez młodzież, jednak na podstawie badań przeprowadzonych w ramach projektu "Socially Agile" można stwierdzić, że istnieje zainteresowanie przedsiębiorczością społeczną i chęć wywarcia trwałego wpływu. Mamy nadzieję zidentyfikować obszary, które wymagają znacznej poprawy. Można przypuszczać, że młodzież oczekiwalaby praktykowania przedsiębiorczości, dla której środowisko akademickie i społeczne nie stwarza znaczących impulsów.

sociallyagile.eu

Funded by
the European Union